

ความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่

ปรีชา บัววิรัตน์เลิศ*

วัลย์พร เตชะสรรพาศ**

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 359 คน ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 345 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 96.10 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์การสอนในสถานศึกษาและปฏิบัติงานในหน่วยงานทางการศึกษา และมีประสบการณ์ในการทำงาน 1-2 ปี สาระความรู้นอกเหนือจากการเรียนการสอนในหลักสูตรที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพต้องการ ได้แก่ (1) ด้านการวางแผนปฏิบัติการสอนในรายวิชาที่สอน มีความต้องการเพิ่มเวลาในการเรียนรู้ด้านการเขียนแผนการเรียนรู้อยู่ โดยเฉพาะ การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายการสอน การเขียนสรุปสาระสำคัญ การเตรียมวางแผนการสอน และการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ (2) ด้านการปฏิบัติการสอนในรายวิชาที่สอน มีความต้องการเตรียมสถานการณ์การสอนให้พร้อมสอน การใช้ทักษะและเทคนิคในการใช้สื่อการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (3) ด้านการพัฒนาคุณภาพการสอนในรายวิชาที่สอน มีความต้องการการพัฒนาวิธีสอน การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม และการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ (4) ด้านการปฏิบัติงานอื่นในหน้าที่ครู มีความต้องการความรู้ด้านการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดกิจกรรมแนะแนว และการจัดประชุม อบรม สัมมนา (5) ด้านคุณลักษณะความเป็นครู มีความต้องการทราบแนวทางการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับความเป็นครู การมีเจตคติที่ดีต่อความเป็นครู และความตั้งใจและความสนใจในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (6) ด้านการพัฒนาความเป็นครู มีความต้องการการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติให้เกิดผลจริง การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผลที่เกิดกับผู้เรียน ส่วนปัญหา อุปสรรคในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่า สื่อการเรียนในโรงเรียนไม่เพียงพอ เตรียมการสอนไม่ทัน และไม่มีความรู้ในการจัดทำสื่อ ควบคุมนักเรียนในชั้นเรียนไม่ได้ และอาจารย์นิเทศไม่ได้ชี้แนะการส่งเอกสาร กฎ ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ นอกจากนี้

* อาจารย์ประจำหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

** วิชาการคณบดี บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

พบว่านักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเสนอแนะให้เพิ่มชั่วโมงการเรียนการสอนเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และเทคนิควิธีสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อยากให้มีการสัมมนาระหว่างอาจารย์นิเทศกับครูพี่เลี้ยงเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน และวิธีการนิเทศควรมีความแตกต่างกัน เพราะประสบการณ์ด้านการสอนของนักศึกษาไม่เท่ากัน

คำสำคัญ

นักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต วิชาชีพครู

บทนำ

ปัจจุบันสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษารับผู้ที่มีวุฒิทางการศึกษาขั้นต่ำระดับปริญญาตรีและปริญญาสาขาอื่นที่มีใช้ทางการศึกษา ครุศาสตร์ หรือศึกษาศาสตร์ มาทำหน้าที่สอนนักเรียน นิสิต นักศึกษามาเป็นเวลานานพอสมควร และด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปจึงมีการปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยพัฒนาองค์ประกอบทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้สอนต้องมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ และต้องอาศัยความรู้ความชำนาญด้านการสอนด้วยความสำคัญดังกล่าวมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์นจึงได้เปิดสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม พร้อมทั้งจะประกอบอาชีพครูได้อย่างมีคุณภาพและเป็นไปตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ที่ได้กำหนดไว้

การดำเนินการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์นกำหนดรายวิชาเรียนครบตามหลักสูตร จำนวน 30 หน่วยกิต โดยสอดคล้องกับมาตรฐานความรู้และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์นยังได้กำหนดระบบและวิธีการประกันคุณภาพหลักสูตร ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประกอบด้วย (1) คณะกรรมการรับผิดชอบการจัดระบบการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (2) การจัดทำและรวบรวมข้อมูลสารสนเทศของแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ได้รับการประเมินตรงตามความต้องการของหลักสูตร พร้อมทั้งจัดหาแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่เหมาะสม (3) การจัดทำคู่มือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพและประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ (4) การจัดทำแผนการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมและฝึกประสบการณ์วิชาชีพและการนิเทศ ทั้งนี้ระบบและวิธีการประกันคุณภาพหลักสูตรด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังกล่าวถูกกำหนดไว้ในรายวิชาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งนักศึกษาต้องฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาเป็นระยะเวลา 1 ปี หรือ 2 ภาคเรียน ภาคเรียนละ 180 ชั่วโมง โดยแบ่งเป็นการปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน 105 ชั่วโมง หรือ 6-8 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ และปฏิบัติงานอื่นในหน้าที่ของครูในสถานศึกษาอีก 75 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ และมีการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพกับนักศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง รวมถึงมีการประชุมสรุปประเมินผลการนิเทศเมื่อสิ้นสุดกระบวนการการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยมีผู้เกี่ยวข้องในการนิเทศนักศึกษา 3 ฝ่าย ได้แก่ อาจารย์นิเทศ อาจารย์พี่เลี้ยง และผู้บริหารสถานศึกษา

จากโครงสร้างหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพตามข้อบังคับคุรุสภาฯ พ.ศ. 2548 ได้กำหนดตามหลักการที่คาดหวังว่า หากผู้เรียนได้เรียนครบตามหลักสูตรจะเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการประกอบวิชาชีพครู คณะผู้วิจัยในฐานะที่เป็นอาจารย์นิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีความเชื่อว่าผู้ทำกรนิเทศ ได้แก่ อาจารย์นิเทศ อาจารย์ พี่เลี้ยง และผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะช่วยชี้แนะและให้คำปรึกษาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพได้อย่างมีคุณภาพ ตลอดจนถึงสนใจศึกษาว่านักศึกษาที่มีความต้องการความรู้ในด้านใดอีกที่นอกเหนือจากการศึกษาตามหลักสูตรที่มีผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู จึงได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น จังหวัดเชียงใหม่ ขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอนและการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพและสนองต่อความต้องการของนักศึกษาอย่างแท้จริง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. การประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา

คุรุสภากำหนดให้มีการประเมินการปฏิบัติการสอนของนักศึกษาโดยให้สถาบันประสานการดำเนินงานกับสถานศึกษาในการจัดให้มีคณะผู้ประเมินเพื่อทำหน้าที่ประเมินการปฏิบัติการสอนของนักศึกษา โดยพิจารณาตามเกณฑ์มาตรฐานบัณฑิต ได้แก่ นักศึกษาจะต้องผ่านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่มีคุณสมบัติตามที่คณะกรรมการคุรุสภากำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี หรือ 2 ภาคเรียน ภาคเรียนละ 180 ชั่วโมง และมีรายงานผลการผ่านเกณฑ์การประเมินปฏิบัติการสอนตามมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพครูที่คุรุสภากำหนดไว้ ได้แก่ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ในสาขาวิชาเฉพาะ ความสามารถในการประเมิน ปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน ความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียน และความสามารถในการจัดทำรายงานผลการจัดการเรียนรู้

2. กรอบการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

เพื่อให้สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมินผลการสอนตามมาตรฐานการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูดังกล่าว มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นจึงได้จัดให้มีคณะกรรมการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา พร้อมทั้งกำหนดกรอบการประเมินผลไว้ดังต่อไปนี้

2.1 ด้านการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา พิจารณาจาก แผนการจัดการเรียนรู้ การปฏิบัติการสอน การวิจัยในชั้นเรียน และ แฟ้มสะสมงานและรายงานผลการเรียนรู้

2.2 ด้านการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครู พิจารณาจากการเข้าร่วมกิจกรรมการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นครูโดยมีหลักฐานที่แสดงการเข้าร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา 75 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษาปกติ และต้องผ่านการประเมินของสถานศึกษาที่ปฏิบัติการสอน

2.3 ด้านการปฏิบัติตนตามมาตรฐานการปฏิบัติตน หรือจรรยาบรรณของวิชาชีพ โดยพิจารณาการ

ประพัตติตนอย่างเหมาะสมกับความเป็นครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 และพิจารณาจากผลการรับรองความประพฤติจากสถานศึกษาที่ปฏิบัติการสอน

3. การวัดและประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์นได้จัดทำแบบประเมินผลการนิเทศ (นท.1- นท.3) เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลและประเมินผลด้านคุณลักษณะของความเป็นครู ด้านแผนการจัดการเรียนรู้ และด้านการปฏิบัติการสอน ทั้งนี้ อาจารย์นิเทศ ผู้บริหารสถานศึกษา และอาจารย์พี่เลี้ยง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายสามารถใช้แบบวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาร่วมประกอบการพิจารณาได้ สำหรับการวัดผลวิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู คณะกรรมการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา จะประชุมสรุปผลการประเมินในภาคเรียนสุดท้าย โดยนักศึกษาจะต้องได้รับอักษร S (Satisfactory) จึงจะถือว่าผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

4. มาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 คุรุสภาได้กำหนดคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาที่ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เกิดคุณภาพในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาซึ่งเป็นวิชาชีพชั้นสูง เพื่อเป็นหลักประกันและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้รับการศึกษาและสังคม โดยกำหนดมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาไว้ 3 ด้าน ประกอบด้วย

4.1 มาตรฐานด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู คือ ความรู้และประสบการณ์ที่จำเป็นสำหรับการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ใช้เป็นคุณสมบัติในการขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้ และมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพครู

4.2 มาตรฐานการปฏิบัติงาน คือ คุณลักษณะ หรือการแสดงพฤติกรรมการทำงานหรือการพัฒนา เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผลลงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมาย รวมทั้งการพัฒนาให้เกิดทักษะและความชำนาญในการประกอบวิชาชีพที่สูงขึ้น

4.3 มาตรฐานการปฏิบัติตน หรือจรรยาบรรณของวิชาชีพ คือ แบบแผนในการประพฤติตนเพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง ศักดิ์ศรี และฐานะ ของผู้ประกอบวิชาชีพและวิชาชีพทางการศึกษาให้เป็นผู้เชื่อถือ ศรัทธา แก่ผู้รับบริการ และสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุดธิดา จันทรมณี (2540, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถาบันราชภัฏ เชียงราย โดยได้ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศ อาจารย์พี่เลี้ยง และนักศึกษา ผลการศึกษาปรากฏว่าการดำเนินการจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูควรมีแผนงานซึ่งทุกฝ่ายมีส่วนร่วมแผนงานมีความชัดเจน มีการชี้แจงนโยบายและวัตถุประสงค์ให้ทุกฝ่ายทราบก่อนการปฏิบัติ สถาบันควรมีวัสดุอุปกรณ์และยานพาหนะให้เพียงพอแก่การดำเนินงาน พร้อมทั้งมีการประสานงานอย่างสม่ำเสมอ มีการชี้แจงและกำหนดแนวปฏิบัติในการนิเทศให้ทุกฝ่ายเข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง โดยจัดทำคู่มือที่ดีเพื่อประสานความเข้าใจ ควรกำหนดสัดส่วนจำนวนนักศึกษากับจำนวนอาจารย์นิเทศ ควรกำหนดสัดส่วนการให้คะแนนนักศึกษาฝึกสอนที่แตกต่างกัน สำหรับ

ผู้นิเทศที่มีสถานภาพแตกต่างกันควรมีการแจ้งให้นักศึกษาทราบหลักเกณฑ์การประเมินผล ควรมีการกำหนดภาระงานให้พอเหมาะกับเวลาในการปฏิบัติงานเพื่อประสิทธิภาพของงาน ส่วนการเตรียมความพร้อมแก่นักศึกษาในแต่ละด้านคือ ด้านเนื้อหา ทักษะ เทคนิคการสอน สื่ออุปกรณ์ ควรเตรียมอย่างเพียงพอแก่การนำไปปฏิบัติจริงเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองแก่นักศึกษา

ต่อมา กิตติศักดิ์ เต็มทอง (2545, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การพัฒนาอาจารย์ในโรงเรียนเทคโนโลยีและพัฒนัยการนครพิงค์ ตามมาตรฐานวิชาชีพ โดยทำการศึกษาจากประชากรในโรงเรียนเทคโนโลยีและพัฒนัยการนครพิงค์ จำนวน 22 คน ผลการศึกษาพบว่า อาจารย์เพศชาย และหญิงส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วง 28-35 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีความต้องการพัฒนาพฤติกรรมหลักตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการพัฒนาให้เกิดความรอบรู้ มีระบบการสอนที่ดี มุ่งมั่นพัฒนา มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ ในด้านความต้องการพัฒนาให้เกิดความรอบรู้ คณาจารย์มุ่งเน้นการพัฒนาวิธีสอนโดยการผสมผสานวิธีการสอนอย่างถูกต้องและเหมาะสม รองลงมา คือ การเข้าร่วมประชุมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และความคิด ในด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ คณาจารย์มีความต้องการให้มีทักษะในการช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ปัญหาทางด้านการศึกษาและปัญหาส่วนตัว ในด้านความมุ่งมั่นพัฒนา คณาจารย์มีความต้องการพัฒนาตนเองและพัฒนาชุมชน โดยต้องการพัฒนาทักษะในการริเริ่มเทคนิควิธีการสอนหรือประดิษฐ์นวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้ในการเรียนการสอน

ในปีเดียวกัน วิจิต สุรัตน์เรืองชัย (2545, 86) ได้ศึกษา เรื่อง ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา ชั้นปีที่ 4 ที่ออกฝึกสอนในภาคปลาย ปีการศึกษา 2544 พบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการจัดการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ในภาคต้นของปีการศึกษา โรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกสอนควรตั้งอยู่ในเขตเทศบาล และความต้องการของนิสิตส่วนใหญ่ต้องการให้อาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยงแนะนำ เรื่อง การเขียนแผนและการจัดการเรียนการสอน และแนะนำการเขียนข้อผิดพลาดต่าง ๆ

จากนั้น ศิริพรรณ ดิลกวัฒนานันท์ (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง ความต้องการในการพัฒนาสู่มาตรฐานวิชาชีพครูของบุคลากรในโรงเรียนพระฤทธิย์ โดยศึกษาประชากรครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียน จำนวน 170 คน พบว่า ครูมีความต้องการในการพัฒนาสู่มาตรฐานวิชาชีพครูในระดับมาก คือ ด้านภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครู การวัดและประเมินผลการศึกษา บริหารจัดการในห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษา นวัตกรรม และเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาและความเป็นครู

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความต้องการของนักศึกษาในด้านสาระความรู้ที่นอกเหนือจากหลักสูตรที่มีผลต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey study) โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประชากร ได้แก่ นักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 จำนวน 359 คน

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่มีคุณวุฒิสองระดับปริญญาตรีร้อยละ 89.78 มีประสบการณ์การทำงาน ร้อยละ 84.60 โดยสอนอยู่ในสถานศึกษาและปฏิบัติงานในหน่วยงานทางการศึกษาร้อยละ 51.00 และระยะเวลา ที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 1-2 ปี ร้อยละ 50.40

ด้านความต้องการของนักศึกษาในด้านสาระความรู้ที่นอกเหนือจากหลักสูตรที่มีผลต่อการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพครู ผลการศึกษาปรากฏดังตารางข้างท้าย

ตารางแสดงความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

รายการ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
ด้านการวางแผนปฏิบัติการสอนในรายวิชาที่สอน			
1. การเตรียมวางแผนการสอน	4.34	0.60	มาก
2. การกำหนดเป้าหมายการสอน	4.35	0.60	มาก
3. การเขียนสรุปสาระสำคัญ	4.35	2.77	มาก
4. การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้	4.34	0.60	มาก
5. การกำหนดสาระการเรียนรู้	4.33	0.70	มาก
6. การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้	4.36	0.67	มาก
7. การกำหนดสื่อและแหล่งการเรียนรู้	4.31	0.71	มาก
8. การกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.28	0.70	มาก
9. การกำหนดชิ้นงานและภาระงาน	4.20	0.73	มาก
10. การสร้างเกณฑ์การประเมินชิ้นงานและภาระงาน	4.19	0.69	มาก
รวม	4.30	0.62	มาก

ด้านการปฏิบัติการสอนในรายวิชาที่สอน

1. การเตรียมสถานการณ์การสอนให้พร้อมสอน	4.36	0.6	มาก
2. การนำเข้าสู่บทเรียน	4.16	0.7	มาก
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.34	0.7	มาก
4. การควบคุมสถานการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	4.31	0.6	มาก
5. การใช้ทักษะและเทคนิคในการใช้คำถาม	4.27	0.69	มาก

ตารางแสดงความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
6. การใช้ทักษะและเทคนิคในการอธิบายและเล่าเรื่อง	4.26	0.72	มาก
7. การใช้ทักษะและเทคนิคในการใช้สื่อการเรียนการสอน	4.35	0.67	มาก
8. การใช้ทักษะและเทคนิคในการใช้วาจาจากิริยาท่าทางในการสื่อความหมาย	4.32	0.70	มาก
9. การใช้ทักษะและเทคนิคการสรุปบทเรียน	4.30	0.69	มาก
10. การบันทึกผลหลังการสอน	4.07	0.71	มาก
รวม	4.27	0.53	มาก
ด้านการพัฒนาคุณภาพการสอนในรายวิชาที่สอน			
1. การพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ	4.2	0.71	มาก
2. การพัฒนาวิธีสอน	4.38	0.6	มาก
3. การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม	4.37	0.71	มาก
4. การพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล	4.18	0.68	มาก
5. การวิจัยในชั้นเรียน	4.10	0.79	มาก
รวม	4.25	0.58	มาก
ด้านการปฏิบัติงานอื่นในหน้าที่ครู			
1. การจัดทำงานธุรการในชั้นเรียน	3.85	0.88	มาก
2. การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.26	0.74	มาก
3. การจัดกิจกรรมเข้าค่ายนักเรียน	3.89	0.93	มาก
4. การจัดกิจกรรมแนะแนว	4.03	0.78	มาก
5. การจัดกิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี	3.70	0.97	มาก
6. การจัดกิจกรรมยุวกาชาด	3.45	1.06	มาก
7. การจัดกิจกรรมชุมนุม ชมรม กลุ่มสนใจ	3.99	0.87	มาก
8. การจัดประชุม อบรม สัมมนา	4.02	0.84	มาก
9. การร่างและพิมพ์หนังสือราชการ	3.79	0.90	มาก
10. การจัดกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียน	3.96	0.84	มาก
11. การจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน	3.99	0.79	มาก
รวม	3.90	0.63	มาก

ตารางแสดงความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
ด้านคุณลักษณะความเป็นครู			
1. การแต่งกายที่ถูกต้องและเหมาะสมกับความเป็นครู	4.52	0.62	มากที่สุด
2. การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับความเป็นครู	4.69	2.73	มากที่สุด
3. การปฏิบัติตนให้มีวินัยเป็นไปตามระเบียบของโรงเรียน	4.52	0.64	มากที่สุด
4. การปฏิบัติตนในการทำงานที่ดี	4.54	0.66	มากที่สุด
5. การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.54	0.62	มากที่สุด
6. การควบคุมอารมณ์ที่ดี	4.46	0.66	มากที่สุด
7. คุณธรรมความเป็นครู	4.56	0.62	มากที่สุด
8. การปฏิบัติตามวิชาชีพครู	4.53	0.64	มากที่สุด
9. ความตั้งใจและสนใจในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู	4.57	0.63	มากที่สุด
10. การมีเจตคติที่ดีต่อความเป็นครู	4.61	0.61	มากที่สุด
รวม	4.55	0.59	มากที่สุด

ด้านการพัฒนาความเป็นครู

1. แนวทางและวิธีการปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการ	4.24	0.60	มาก
2. เทคนิคและวิธีการพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ	4.34	0.67	มาก
3. การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้สามารถปฏิบัติได้ เกิดผลจริง	4.43	0.64	มาก
4. การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ	4.40	0.65	มาก
5. การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นผลที่เกิดกับ ผู้เรียน	4.38	0.67	มาก
6. การรายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ได้อย่าง เหมาะสม	4.27	0.67	มาก
7. แนวทางและวิธีการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน	4.35	0.69	มาก
8. แนวทางและวิธีการร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนาสถานศึกษา อย่างสร้างสรรค์	4.33	0.70	มาก
9. แนวทางและวิธีการร่วมมือกับผู้อื่นในการพัฒนาชุมชน อย่างสร้างสรรค์	4.30	0.70	มาก

ตารางแสดงความต้องการของนักศึกษาที่มีต่อการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (ต่อ)

รายการ	ค่าเฉลี่ย (\bar{X})	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	แปลผล
10. เทคนิคและวิธีการแสวงหาและใช้ข้อมูลในการพัฒนา การเรียนรู้	4.36	0.67	มาก
11. เทคนิคและวิธีการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ในทุกสถานการณ์	4.34	0.67	มาก
รวม	4.34	0.53	มาก

จากตารางพบว่านักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความต้องการ (1) ด้านการวางแผนปฏิบัติการสอนในรายวิชาที่สอน โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.30$) เมื่อพิจารณารายข้อใน 3 อันดับแรก พบว่ามีความต้องการเพิ่มเวลาการเรียนรู้ในด้านการเขียนแผนการเรียนรู้ โดยเฉพาะการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ การเตรียมวางแผนการสอน และการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในระดับมาก (2) ด้านการปฏิบัติการสอนในรายวิชาที่สอน โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.27$) เมื่อพิจารณารายข้อใน 3 อันดับแรก พบว่ามีความต้องการในการเตรียมสถานการณ์การสอนให้พร้อมสอน การใช้ทักษะและเทคนิคในการใช้สื่อการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมาก (3) ด้านการพัฒนาคุณภาพการสอนในรายวิชาที่สอน พบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อพิจารณารายข้อใน 3 อันดับแรก พบว่ามีความต้องการความรู้ในการพัฒนาวิธีสอน การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม และการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ อยู่ในระดับมาก (4) ด้านการปฏิบัติงานอื่นในหน้าที่ครู พบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$) เมื่อพิจารณารายข้อใน 3 อันดับแรก พบว่ามีความต้องการในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดกิจกรรมแนะแนว และการจัดประชุม อบรม สัมมนา อยู่ในระดับมาก (5) ด้านคุณลักษณะความเป็นครู พบว่าโดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) เมื่อพิจารณารายข้อใน 3 อันดับแรก พบว่ามีความต้องการในการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับความเป็นครู การมีเจตคติที่ดีต่อความเป็นครู และความตั้งใจและสนใจในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อยู่ในระดับมาก (6) ด้านการพัฒนาความเป็นครู พบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$) เมื่อพิจารณารายข้อใน 3 อันดับแรก พบว่ามีความต้องการในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ให้สามารถปฏิบัติได้เกิดผลจริง การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผลที่เกิดกับผู้เรียนอยู่ในระดับมาก

ปัญหาและอุปสรรคของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูโดยสรุปพบว่า สื่อการเรียนในโรงเรียนไม่เพียงพอ และไม่มีความรู้ในการจัดทำสื่อ ควบคุมนักเรียนในชั้นเรียนไม่ได้ และอาจารย์นิเทศไม่ได้ชี้แนะการส่งเอกสารกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ส่วนข้อเสนอแนะ พบว่า อยากเพิ่มชั่วโมงการเรียน การเขียนแผนการสอนและเทคนิควิธีสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง อยากให้มีการสัมมนาระหว่างอาจารย์นิเทศกับครูพี่เลี้ยง เพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน และการนิเทศควรมีความแตกต่างกัน เพราะประสบการณ์ไม่เท่ากัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. **ด้านการวางแผนปฏิบัติการสอนในรายวิชาที่สอน** พบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก และส่วนใหญ่มีความต้องการในการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ การกำหนดเป้าหมายการสอน การเขียนสรุปสาระสำคัญ การเตรียมวางแผนการสอน และการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ และมีข้อเสนอแนะของนักศึกษาให้เพิ่มชั่วโมงการเรียนการสอน การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งนับว่าเป็นเรื่องสำคัญ ที่มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทิร์น และผู้เกี่ยวข้อง ควรได้หาวิธีการที่จะช่วยแก้ปัญหาให้กับนักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษามีความสามารถในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เนื่องจากเป็นช่วงการเปลี่ยนแปลงการใช้หลักสูตรใหม่ ที่มุ่งเน้นการออกแบบวางแผนการจัดการเรียนรู้ที่อิงมาตรฐาน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของมหาวิทยาลัยบูรพา (วิจิต สุรัตน์เรืองชัย, 2545, 86) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า นิสิต ส่วนใหญ่ต้องการได้รับคำแนะนำ เรื่องการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ และแนะนำการเขียนข้อผิดพลาดต่าง ๆ

2. **ด้านการปฏิบัติการสอนในรายวิชาที่สอน** พบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก และส่วนใหญ่มีความต้องการในการเตรียมสถานการณ์การสอนให้พร้อมสอน การใช้ทักษะและเทคนิคในการใช้สื่อการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิจิต สุรัตน์เรืองชัย (2545, 86) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ต้องการได้รับคำแนะนำ เรื่อง การจัดการเรียนการสอน และสอดคล้องกับสุดธิดา จันทรมณี (2540, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถาบันราชภัฏเชียงราย พบว่า การเตรียมความพร้อมแก่นักศึกษาในแต่ละด้าน คือ ด้านเนื้อหา ทักษะ เทคนิคการสอน สื่ออุปกรณ์ ควรเตรียมอย่างเพียงพอ แก่การนำไปปฏิบัติจริงเป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตนเองแก่นักศึกษา

3. **ด้านการพัฒนาคุณภาพการสอนในรายวิชาที่สอน** พบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก และส่วนใหญ่มีความต้องการในการพัฒนาวิธีสอน การพัฒนาสื่อและนวัตกรรม และการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้แบบย้อนกลับ ซึ่งสอดคล้องกับบทบาทครูในการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553, 10) โดยมีการออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดคล้องกับพัฒนาการทางสมองและเน้นคุณธรรม จริยธรรม เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัดของหลักสูตร และจัดเตรียมและเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรม นำภูมิปัญญาท้องถิ่น และเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้

4. **ด้านการปฏิบัติงานอื่นในหน้าที่ครู** พบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก และส่วนใหญ่มีความต้องการในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดกิจกรรมแนะแนว และการจัดประชุม อบรม สัมมนา ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครูที่คุรุสภากำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549, 118) เกี่ยวกับการตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ โดยคำนึงผลที่เกิดแก่ผู้เรียน และการปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ

5. **ด้านคุณลักษณะความเป็นครู** พบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด และส่วนใหญ่มีความต้องการในการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับความเป็นครู และการมีเจตคติที่ดีต่อความเป็นครู ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษาที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีความตระหนักและเห็นความสำคัญของวิชาชีพครูตามที่คุรุสภากำหนด จึงมีความต้องการที่จะต้องพัฒนาตนเองให้เหมาะสมกับความเป็นครู และการมีเจตคติที่ดีต่อความเป็นครู ให้เป็นไปตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548

6. **ด้านการพัฒนาความเป็นครู** พบว่า โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก และส่วนใหญ่มีความต้องการในการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถปฏิบัติให้เกิดผลจริง การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผลที่เกิดกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ที่คุรุสภากำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพครู ต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานการปฏิบัติงาน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2549, 118) เกี่ยวกับการพัฒนาแผนการสอนที่สามารถปฏิบัติให้เกิดผลจริง การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผลถาวรที่เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. มหาวิทยาลัยควรปรับหรือพัฒนาการเตรียมพร้อมของนักศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาในด้านการวางแผนปฏิบัติการสอน การปฏิบัติการสอนในรายวิชาที่สอน การพัฒนาคุณภาพการสอนในรายวิชาที่สอน และการปฏิบัติงานอื่นในหน้าที่ครู โดยปรับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะรายวิชาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ รายวิชาการบริหารจัดการสถานศึกษาและชั้นเรียน และรายวิชานวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา ตลอดจนการสอดแทรกทักษะและเทคนิคที่จำเป็นในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้กับนักศึกษาในการสัมมนาทางการศึกษาของนักศึกษาในแต่ละครั้ง

2. มหาวิทยาลัยควรพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะความเป็นครู และการพัฒนาความเป็นครูสอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา โดยเน้นการปรับการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะรายวิชาจิตวิทยาการเรียนรู้ คุณธรรมและจริยธรรมความเป็นครู ตลอดจนการสอดแทรกคุณลักษณะความเป็นครู และการพัฒนาความเป็นครูที่จำเป็นในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้กับนักศึกษาในการสัมมนาทางการศึกษาของนักศึกษาในแต่ละครั้ง

3. อาจารย์นิเทศและครูพี่เลี้ยงควรมีความเข้าใจที่ตรงกัน และมีการนิเทศที่สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษาให้มากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กิตติศักดิ์ แต่มทอง. (2545). การพัฒนาอาจารย์ในโรงเรียนเทคโนโลยี และพันธกิจการนครพิงค์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชีวศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548. (2548, 5 กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 22 ตอนพิเศษ 76 ง, 39-46.
- วิชิต สุรัตน์เรืองชัย. (2545). ความคิดเห็นของนิสิตที่มีต่อการจัดการฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. วารสารศึกษาศาสตร์. 15(1), 85-94.
- สุดธิดา จันทรมณี. (2540). การจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถาบันราชภัฏเชียงราย. รายงานการค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย เชียงใหม่.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). แนวการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). คู่มือการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ศิริพรรณ ดิลกวัฒนานันท์. (2551). ความต้องการในการพัฒนาสู่มาตรฐานวิชาชีพครูของบุคลากรครูในโรงเรียนพระหฤทัย. รายงานการค้นคว้าแบบอิสระ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.